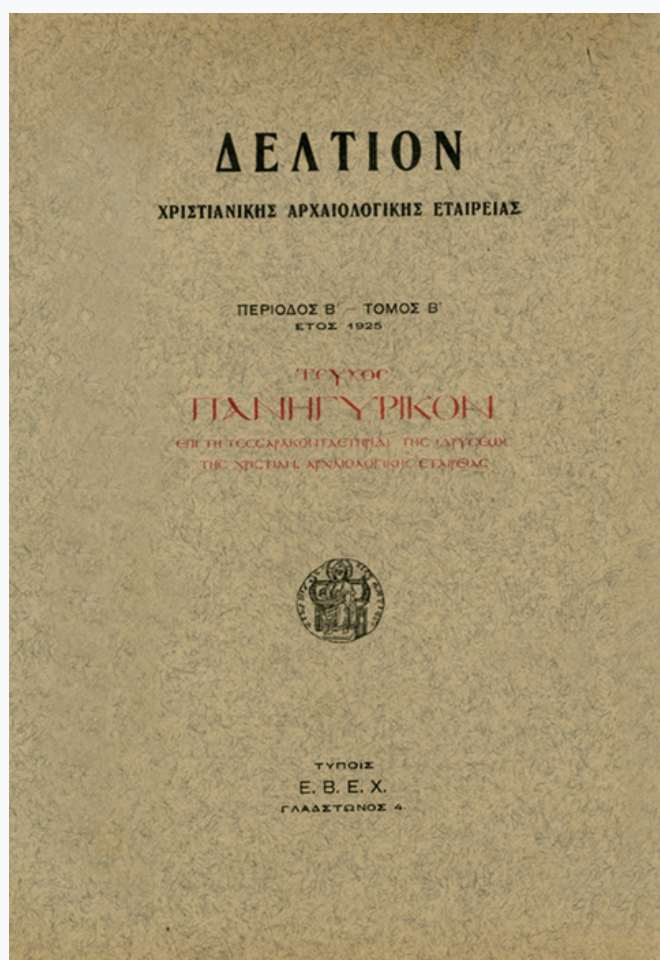

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 2, Αρ. 1-2 (1925)

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'. Πανηγυρικόν επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως της Χ.Α.Ε.

Γεύμα του Συμβουλίου της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας επί τη τεσσαρακονταετηρίδι αυτής

(ΧΑΕ) ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

doi: [10.12681/dchae.1307](https://doi.org/10.12681/dchae.1307)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΧΑΕ). (2013). Γεύμα του Συμβουλίου της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας επί τη τεσσαρακονταετηρίδι αυτής. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 2(1-2), 94-99. <https://doi.org/10.12681/dchae.1307>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Γεύμα του Συμβουλίου της Χριστιανικής
Αρχαιολογικής Εταιρείας επί τη
τεσσαρακονταετηρίδι αυτής

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'.
Πανηγυρικόν επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως
της Χ.Α.Ε. • Σελ. 94-99

ΑΘΗΝΑ 1925

καταθέσεως τῆς ἡμετέρας συλλογῆς, τοσοῦτον ἐπλουτίσθησαν, ὥστε δύναται τις εἰπεῖν ὅτι *σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν*.

Αἰωνία λοιπὸν ἔστω καὶ ἀγήρων ἡ μνήμη τοῦ τε ἰδρυτοῦ καὶ πάντων τῶν συνιδρυτῶν καὶ συναγωνιστῶν αὐτοῦ ἐν τῷ θαρρέστῳ καὶ ἐθνικωτάτῳ τούτῳ ἔργῳ!

ΓΕΥΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΟΥ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΠΙ ΤΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΑΥΓΗΣ

Τὴν 26ην Μαΐου, ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 9ην μ. μ., ἐδόθη ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας γεῖμα ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ τῆς Μεγάλης Βρετανίας εἰς ὃ ἐκλήθησαν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν *Χρυσόστομος*, ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. *Ἰωάννης Μανέτας*, ὁ Πρύτανης τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου κ. *Κωνστ. Ζέγγελης*, ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κ. *Δημήτριος Παππούλιας*, καθηγητὴς Πανεπιστημίου, ὁ καθηγητὴς καὶ γάλλος ἱστορικὸς κ. *Ἐδουάρδος Δριώ*, διευθυντὴς τῆς Ναπολεοντίου Ἐπιθεωρήσεως κλπ., ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Βρυξελλῶν κ. *Αἰμίλιος Γκεντώρ*, ὁ ἐπιφανὴς φιλέλλην καὶ συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Ἑλλάδι, κ. *Οὐίλλιαμ Μίλλερ* καὶ ὁ αἰδεσιμώτατος *Σέρ Δούγκλας*,

Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια πρῶτος ἤγειρε πρόποσιν ὑπὲρ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Μανέτα ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας κ. Σπυρίδων Παπαφράγκος ὅστις εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ἡ πρόποσις τὴν ὁποίαν θά σας προτεῖνω δὲν εἶνε τυπικὴ. Τὴν ἐπιβάλλει ἡ εὐγνωμοσύνη τὴν ὁποίαν ἡσθάνθησαν ὅλοι οἱ παρακολουθήσαντες τὰς ἐορτάς πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὅστις μᾶς ἔφερε καὶ τὸν χαιρετισμὸν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως. Διότι εἰ ὥρατο λόγοι τοὺς ὁποίους μᾶς ἀπηύθυνε κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς στήλης ἀποτελοῦσι τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀναγνώρισιν τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς Ἑταιρείας καὶ εἶνε προάγγελος χαραυγῆς ἡμερῶν αἰσιωτέρων διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐνίσχυσιν τοῦ ἔργου. Εὐλόγως δὲ δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι ὁλόκληρος ὁ τεσσαρακονταετὴς βίος τῆς Ἑταιρείας καὶ ἡ νῦν εἰς τὸ Συμβούλιον συμμετοχὴ τῶν ἄλλων διαπρεπῶν μυστῶν τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιο-

λογίας καὶ Τέχνης, ἀνδρῶν τιμώντων τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιστήμην, δικαιολογοῦσι τὴν πεποιθήσιν ὅτι παραλλήλως πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν, ἧς ὅλοι γνωρίζομεν τὸ ἐπιτελεσθὲν Ἐθνικὸν ἔργον, θὰ παρασχεθῶσι θαυμάσιον καὶ τῇ ἡμετέρᾳ Ἑταιρείᾳ ἀνάλογοι ἐνισχύσεις ὅπως δυνήθῃ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ὁλοσχερῇ πραγμάτων τοῦ τε ἐπιστημονικοῦ καὶ τοῦ ἐν γένει ἐθνικοῦ προγράμματος αὐτῆς. Τονίζων τὴν εὐτυχὴ σύμπτωσιν ὅτι Ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως εἶνε ὁ κ. Ἰωάννης Μανέτας, ἀνὴρ, ὃν πρὸς πᾶν ἐθνικὸν ἔργον καὶ πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν ἰδιαίτατα δὲ πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἑταιρείαν συνδέουσι καὶ πατρικαὶ καὶ οἰκογενειακαὶ παραδόσεις καὶ δεσμοί, παρακαλῶ ὅπως προπύωμεν εἰς ὑγίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως κ. Ἰωάννου Μανέτα.

Εἰς τὸν κ. Πρόεδρον ἀπαντῶν ὁ κ. Ὑπουργὸς εἶπε τὰ ἑξῆς.

Κ. Πρόεδρε, Μακαριώτατε, Κύριοι,

Θεωρῶ καθήκον μου, ὅπως ἀπευθύνω τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας μου πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς ὑμετέρας Ἑταιρείας διὰ τὴν τρίτην αὐτὴν πρόσλησιν τὴν ὁποίαν εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοι κάμῃ, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον αὐτῆς διὰ τοὺς εὐμενεῖς λόγους, τοὺς ὁποίους ἔλαβε τὴν εὐκαιρίαν νὰ εἴπῃ δι' ἐμέ.

Κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἀναμνηστικῆς στήλης εἰς τὴν ὥραίαν ἑορτὴν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου εἰς Δαφνίον ἔλεγον, ὅτι εἶναι παγκοίνως σχεδὸν γνωστὴ ἡ ἐν γένει δράσις τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ ἡ συμβολὴ αὐτῆς εἰς τὴν Χριστιανικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐπιστήμην.

Ἐκτοτε ἐπέσθην ἐτι μᾶλλον περὶ τούτου. Ὁ κ. Ὀρλάνδος ἐν Δαφνίᾳ κατὰ τὴν θαυμαστὴν αὐτοῦ ἐξέτασιν τοῦ ἐκεῖ ναοῦ — τὸν κ. Ἀδαμαντίου ἔνεκεν ἀνυπερβλήτου κωλύματος δὲν ἔσχον τὴν εὐτυχίαν ν' ἀκούσω — κατέδειξε τὴν μεγίστην τούτου σημασίαν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας. Ἡ διάσωσις καὶ ἡ μέχρι σήμερον ὑπαρξίς τούτου εἶναι ἔργον τῆς Ἑταιρείας σας. Ἐκ τῆς ὁμιλίας δὲ τοῦ κ. Φιλαδελφέως, κατὰ τὴν σεμνὴν τελετὴν τῆς Κυριακῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, προέκυψεν ὁλόκληρον τὸ ἔργον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρ-

χαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἔργον ἀξιόζηλον καὶ ἀξιόλογον, τὸ ὁποῖον ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα, πλὴν ἄλλων, τὴν περισυλλογὴν καὶ διάσωσιν πολυτίμων ἀντικειμένων, κυρίως τῆς βυζαντινῆς ἡμῶν ἱστορίας.

Κύριοι, μετ' εὐλόγου καὶ δικαίου ἐγωῖσμοῦ δύνασθε νὰ προσβλέπητε τὴν ἐν μέσῳ δυσχερειῶν καὶ ἀντιξίων περιστάσεων ἐπιτελεσθῆσαν ἐργασίαν ὑπὸ τῆς ὑμετέρας Ἑταιρείας, εἰσθε ἀξιοὶ θερμοτάτων συγχαρητηρίων !

Τὰ συγχαρητήρια ταῦτα σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστεύσητε, ὅτι θεωρῶ ἐμαυτὸν εὐτυχῆ, διότι μοῦ ἔλαχεν ἡ τιμὴ νὰ σας ἀπευθύνω ἐν τῇ ἰδιότητί μου ὡς Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, συγχρόνως δέ, δὲν διστάζω νὰ σας διαβεβαιώσω, ὅτι κολακεύομαι, διότι Ἑταιρεία, ὡς ἡ ὑμετέρα, μὲ τοιοῦτο παρελθὸν καὶ μὲ εὐοίωνον μέλλον, διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ὑπουργείου, οὕτως ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διευθύνω τὰς ἐργασίας.

Περαίνων, κύριοι, ὑψῶ τὸ κύπελλον, ὅπως προπίω ὑπὲρ τῆς εὐδόσεως — τῆς, κατ' ἐμέ, ἀναμφισβητήτου — τοῦ ἔργοῦ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῆς εὐγενείας τοῦ κ. Προέδρου καὶ τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου σας καὶ ὅλων τῶν μελῶν τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας !

Μετὰ τὸν κ. Ὑπουργὸν ἦγειρε πρόποσιν ὑπὲρ τοῦ Πρυτάνεως καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὁ Καθηγητὴς αὐτοῦ καὶ μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας κ. Ἀριστοτέλης Κούζης, διὰ τῶν ἐξῆς ὥραιων λόγων.

Ἡ στοργή, μεθ' ἧς τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἀξιοτίμου κυρίου Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου ἡ «πότνια Μήτηρ» ἠθέλησε νὰ περιβάλῃ τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρείας ἡμῶν κατὰ τὰς ἐορτάς τῆς τεσσαρακονταετηρίδος αὐτῆς, θέλει ἀπομείνει ἀλησμόνητος εἰς τὰς καρδίας πάντων τῶν μελῶν τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Τὸ Πανεπιστήμιον, μνημον, ὡς πάντοτε, τῶν μεγάλων αὐτοῦ παραδόσεων καὶ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς, γεραίρον καὶ εὐλαβούμενον τὴν διηνεκὴ ἐργασίαν τεσσαράκοντα ὅλων ἐνιαυτῶν τῆς Ἑταιρείας ἡμῶν, πάνυ προθύμως ἐδέχθη προσδίδον πολλὴν τὴν ζωὴν καὶ αἰγλὴν νὰ συμπαρεδρεύσῃ κατὰ τὴν ἐορτὴν ἡμῶν ἐκείνην, ἐν ᾗ τοῦτο μὲν τὸ παρελθὸν, καίτοι μεστὸν πικριῶν ἀλλὰ καὶ σταθερᾶς προόδου, ἀνεκφυαλιώθη, τοῦτο δὲ προσηνέχθη ὁ ὀφειλόμενος καὶ δίκαιος φόρος θαυ-

μασμοῦ καὶ τιμῆς πρὸς τοὺς ἀοιδίμους ἱδρυτὰς καὶ τοὺς συντελεστάς τῆς προόδου, καὶ ἐν ἣ τέλος ἐκλήθησαν οἱ συνεχισταὶ τοῦ ἔργου, ὡς ἀπὸ νέου μᾶλλον προκεχωρημένου σταθμοῦ, εἰς νέους ἀγῶνας, εὐχηθῶμεν ὀλιγώτερον χαλεπούς, ἐν τῷ στίβῳ τῆς θρησκείας, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Χριστιανικῆς τέχνης.

Διερμηνεὺς τῆς ζωηρᾶς πάντων τῶν ἐταίρων τῆς Χριστιανικῆς καὶ Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον, ὑψὼ τὸ κύπελλον ἵνα πῶ εἰς ὑγείαν τοῦ τιμημένου ἀντιπροσώπου τοῦ ἀνωτάτου τούτου τεμένους τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, τοῦ ἀξιοτίμου κυρίου πρυτάνεως τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου!

Εἰς τὴν ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου πρόποσιν τοῦ Καθηγ. κ. Κούζη ἐγερθεὶς ἀμέσως ἀπήντησεν ὁ Πρύτανις τούτου κ. Κ. Ζέγγελης, ἀλλ' ἡ ἀπάντησις αὕτη δὲν ἦτο ἐπίσημος ἀντιφώνησις καὶ τετριμμένη τις φιλοφρόνησις, ὡς εἶθισται συνήθως ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ἦτο λογῶδες ἡμερομηνιαστικὸν «Speech» τῶν Ἀγγῶν συμποσιαστῶν. Καὶ ἦτο τόσο ἐπίκαιρος ἡ εὐθυμία, ἀφελὴς καὶ πλήρης ἀττικοῦ ἄλατος ὁμιλία αὕτη τοῦ Πρυτάνεως, ἡ ὁποία ἤρχετο ὡς δροσερὸς ψεκάσμος καὶ ἀναφυκτικὸν ποτὸν μετὰ τάσας σοβαρὰς προσφωνήσεις, ἀντιφωνήσεις, διαλέξεις καὶ πανηγυρικοὺς λόγους τῶν δύο προηγουμένων ἡμερῶν — «Ἀπορῶ, εἶπε προσιμιαζόμενος καὶ μὲ ὕψος σοβαρώτατον ὁ προπίνων ὁμιλητής, πῶς μία Ἑταιρεία τελείως ὀρθόδοξος καὶ περὶ πλείστον ποιουμένη τὰ Βυζαντινὰ κειμήλια ἔχει ὡς Πρόεδρόν της ἓνα **Παπα-φράγκον**... «Μετὰ πολλὰ δὲ ἄλλα λεπτὰ εὐφυολογήματα κατέληξεν εἰπὼν ὑπαινιττόμενος τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου, ὅτι τὸ γεῦμα αὐτὸ εἶνε ἀντάξιον τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἐξόχως ἐθνικοῦ ἱδρύματος.

— Αὐτό, κύριε Πρόεδρε, δὲν εἶνε ἀπλοῦν συμπόσιον, ὡς μετριοφρόνως τὸ ὀνομάζετε, ἀλλὰ σιωστή... **ἐθνικὴ τραπέζα!** »

Ἐν τέλει ὁ γενικὸς γραμματεὺς κ. Ἀλέξανδρος Φιλαδελφεὺς ἤγειρε πρόποσιν γαλλιστὶ ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ γεύματι παρόντων εὐγενῶν ξένων. Ἡ πρόποσις αὕτη εἶχεν ὡς ἐξῆς.

Monsieur le Ministre, Monseigneur, chers convives !
Seule la Grèce parmi toutes les nations contemporaines a l'unique

privilege de decerner a ses h6tes un titre qui est de beaucoup sup6rieur et plus pr6cieux que toutes nos d6corations et toutes les autres marques de distinction, le titre de «*Philhell6ne*». Ainsi notre soci6t6 est tr6s heureuse en ce moment de voir parmi nos convives trois des plus illustres philhell6nes de la France, de l'Angleterre et du Belgique, qui par leurs 6crits, par leurs articles et leur voix 6loquente ont honor6 le g6nie hell6nique et 6clair6 maintes pages de notre histoire. L'honorable Prof. *Driault*, le directeur de la *Revue des 6tudes Napol6oniennes*, s'est occup6 comme personne autre de la question d'Orient et de Constantinople. *M. William Miller*, le savant 6crivain de *l'histoire de la Gr6ce sous la domination franque*, en d6hors de notre moyen 6ge, suit avec une sagacit6 extr6me tout mouvement politique et intellectuel de la Gr6ce contemporaine. Enfin *M. Paul Graindor*, le plus jeune de tous, en d6hors de ses importants travaux sur les monuments classiques, vient de publier un volume cyclop6en, son «*Byzantion*» qui est une *Revue internationale des 6tudes byzantines*.

Permettez-moi donc, tr6s chers convives, de lever un toast en l'honneur de ces trois philhell6nes qu'Isocrate aurait appel6 simplement des *Hell6nes*, car ces illustres savants par leur g6nie et leurs sentiments appartiennent autant au Panth6on hell6nique, qu'6 ceux de leurs propres pays !

ααα ceux ααααα πρ

Εἰς ταύτην ἀπήντησαν οἱ κ. κ. Γουίλλιαμ Μίλλερ καὶ Παῦλος Γκραινδόρ, ἐν τέλει δὲ ὁ ἐπιφανὴς Καθηγητὴς τῆς ἱστορίας κ. Ἐδουάρδος Λεωνά διὰ τῆς ἐξῆς ωραίας ὁμιλίας.

Messieurs,

Je m'excuse d'introduire ici mon m6diocre fran7ais parmi les spirituelles et charmantes allocutions qui sont le meilleur r6gal de ce banquet.

Mais il faut bien r6pondre 6 l'appel aussi malicieux qu'aimable de votre tr6s distingu6 secr6taire-g6n6ral, *M. Philadelphus*, quoique je puisse lui reprocher, sans rancune d'ailleurs, de m'a-voir tendu le plus redoutable guet-apens.

J'essaierai de m'en tirer en vous remerciant, Messieurs, en vous remerciant tout particulièrement, vous, Monsieur le Président, et vous-même, Monsieur le Secrétaire Général, de m'avoir pris au passage de mon très court séjour à Athènes pour m'associer à vos belles fêtes de ces jours-ci.

Laissez moi vous dire que j'y ai beaucoup appris ; j'y ai comblé une lacune d'autant plus regrettable que je n'en avais pas une conscience suffisante. J'ai aimé comme vous d'abord votre incomparable Antiquité. J'ai eu l'occasion de connaître et de partager jusqu'à un certain point les émotions si enthousiastes, puis, hélas ! si douloureuses de votre plus récente histoire. J'en ai retrouvé l'impression pénétrante hier aux fils du Stade, en voyant évoluer parmi vos evzones vos belles filles des Panathénées, ou celles de vos îles et de votre Macédoine.

Mais je n'avais pas encore connu toute la richesse de votre moyen âge, toute la beauté de vos œuvres byzantines. J'en ai eu la révélation par vous, l'autre jour, au monastère de Daphni, et hier à vos cérémonies, du Musée byzantin et de l'Université.

C'est pour moi l'achèvement de ce merveilleux triptyque, unique dans l'histoire des hommes : la Grèce de Périclès et d'Alexandre ; — la Grèce de l'Indépendance et de la Délivrance héroïque ; — entre les deux, comme un fronton d'espérance invincible, la Grèce de Byzance et de Constantinople.

J'ai grande joie, Messieurs, à lever mon verre en l'honneur de l'unité historique de la Grèce aux immortelles destinées !

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ παρελθόντος ἔτους συνήλθεν ἐν Βουκουρεστίῳ τὸ πρῶτον διεθνὲς Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον, τὸ ὁποῖον συγκροιθὲν καὶ ὁργανωθὲν κυρίως ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ καὶ πολιτικοῦ Ν. Jorga